

O EXPOZIȚIE RETROSPECTIVĂ. LA 45 ANI DE LA ÎNTEMEIEREA MUZEULUI TEHNICII POPULARE

prof. dr. Corneliu Ioan BUCUR

I. În primăvara anului 1963 a început operațiunea, fără precedent **ca amploare și cuprindere tematică** (se pornea la drum cu un **proiect tematic** ce cuprindea 146 de monumente de tehnică populară¹), **pe o suprafață expozițională** de o mărime (42 ha), fără precedent în România (prin comparație, expoziția Muzeului Satului din București avea, la debut, doar 7 ha), cu un **proiect arhitectural**, de organizare a celor 42 ha, unic până la acea vreme, la noi în țară² și cu un **colectiv pluridisciplinar**, a cărui compunere și diversitate profesională, cu un accent special pe **compartimentele tehnice** (arhitect, inginer constructor, pentru investiții, tehnician – constructor pentru restaurarea monumentelor și divizier, biolog, chimist și muncitori) și de **conservare-restaurare** (conservatori, restauratori) cum n-a avut nici un alt muzeu românesc și care promitea să formeze o adevărată „școală națională de etnomuzeologie”.

1. Acum, după 45 de ani, întâia îndatorire a noastră, la ceas aniversar, credem a fi aceea de a prezenta, deopotrivă în plan **științific și expozițional** (în expoziția aniversară)³, ce anume am împlinit dintre obiectivele proiectului inițial.

Dintre toate temele posibile ca subiect al expoziției, din respect pentru profilul tematic inițial, care situa în centrul proiectului aprobat de Academia Română, în anul 1962 (o altă premieră națională), **creația tehnică populară tradițională** (numită de UNESCO, „**preindustrială**”) - am ales exact această temă pentru expoziția aniversară.

Un alt argument important, în susținerea temei, l-a constituit hotărârea adoptată de UNESCO, în anul 2006, privind instituirea „**Premiului UNESCO pentru patrimoniul tehnic preindustrial**”, dovadă supremă a recunoașterii valorii excepționale, pe plan universal, a patrimoniului tehnic românesc, salvat și expus în Muzeul în aer liber din Dumbrava Sibiului.

Vizitat în anul 2005 de către Director al Diviziei pentru Politici Științifice și Dezvoltare Durabilă UNESCO-Paris, Mustafa El Tayeb, acesta a afirmat, în urma vizitei: „Acest loc extraordinar este o capodoperă a geniului uman și este o dovadă a nevoii de încurajare a prezervării și dezvoltării patrimoniului tehnic și a cunoștințelor legate de aceasta”.

2. Odată stabilită **Tematica** expoziției aniversare, trebuiau evaluate **coordonatele sistemului** în care se încadrează, evolutiv-istoric, structural-tematic și categorial-etnografic, totalitatea categoriilor/artefactelor tehnice, începând cu uneltele, continuând cu mecanismele „simple”, urmate de „instalațiile dezvoltate” și de instalațiile „de industrii populare”, fără a omite instrumentarul agricol și mijloacele de transport.

¹ Irimie, Cornel, *Muzeul Tehnicii Populare. Actualitate, concepție, profil tematic și plan de organizare*. În „Cibinium 1966”, Sibiu, 1966.

² *Ibidem*.

³ Bucur, Corneliu, *Patrimoniul tehnic preindustrial. Un brand internațional al României promovat de Muzeul „ASTRA”: 45 de ani de la fondarea Muzeului în aer liber: excurs expozițional*. Sibiu, Editura „ASTRA MUSEUM”, 2008.

Cele două coordonate, considerate indispensabile în realizarea cu succes a demersului nostru, sunt formate din: cea a **difuzării teritorial-etnografice** (ținând seama de specificitatea cultural-istorică a fiecăreia dintre cele șapte regiuni geografice: Transilvania, Moldova și Bucovina, Dobrogea, Muntenia și Oltenia, Banatul și, în final, Crișana și Maramureș), cu rol de „Ordonată”, „Abcisa” fiind **evoluția istorică și progresul tehnic** înregistrat, funcție de datarea riguroasă a fiecărui sistem tehnic și tip de unealtă sau instalație, din preistorie (neolitic), în **antichitate** (civilizațiile traco-getodacă și daco-romană), în **epoca migrațiilor** (secolele IV-XIII), în **civilizația medievală** (secolele XIV-XIX)⁴ și în **epoca modernă** (a doua jumătate a secolului al XIX-lea - secolul al XX-lea). În sinteză, avem în vedere, totalitatea artefactelor tehnice, indiferent de epoca istorică de apartenență, atât ca invenție cât și ca difuziune, care constituie „**civilizația tehnică populară tradițională din România**”⁵.

3. Cel de al treilea criteriu avut în vedere în această proiecție expozițională a fost prezentarea, în temeiul principiului **evolutiv tipologic** (perspectiva diacronică asupra procesului global al progresului civilizației, într-un context multimilenar, devenirii artefactelor în unicitatea lor, conform tezei lui Franz Boas: „pentru cercetători nu este important să știe **cum sunt lucrurile, ci cum au devenit, ceea ce sunt**”⁶), atât a **proceselor de muncă**, în evoluția lor istorică naturală cât și a **instrumentarului tehnic**, în evoluția sa culturală:

A urmat **etapa finală** a proiectului nostru, cea a **selecției riguroase a materialului expozabil**, pentru o reprezentare simbolică și obiectuală, cât mai riguroasă, a fiecărei categorii procesuale și tehnice, corespunzătoare epocilor istorice, în evoluția lor.

4. Pentru prima parte a expoziției, care este destinată producerii uneltelor **ca simbol al preistoriei** și al conceptului de „homo faber” (omul constructor de unelte), am ales **amnarul**, prima „unealtă” pentru **aprinderea focului**, care a fost cea dintâi energie naturală (cea calorică) ce avea să joace un rol fundamental în evoluția biologică și culturală a omenirii, utilizată încă din neolitic (o uriașă cucerire tehnică) și mă refer atât la **prepararea alimentelor la foc** (prin coacere, prin fierbere, prin afumare sau prin prăjire) cât și la invenția și exploatarea **cuptoarelor termice** (fixe sau mobile), folosite în alimentație, în olărit, și, din epoca bronzului, în reducerea minereurilor și în topirea metalelor.

4.1. **Dintre uneltele neolitice**, am expus pe cele **legate de cules și vânătoare**, pentru a urca, apoi, la „**uneltele prelucrătoare**”: **răsuca, druga** – la răsucit sau îndrugat firul de lână, **tocălia** – la răsucit nojițele pentru opincii, **făcăul** – „la făcăit” vegetale din fiertură, **răbojul** – la notat cantitățile materiale datorate sau asumate, **cloncul și vârșa** – la pescuit etc. (Foto 1), **piaua cu pilug** – la pisat grânele, **râșnița neolitică** – cu batere sau prin frecare, pentru zdrobit boabele de grâu ș.a. (Foto 2).

4.2. O noutate absolută, într-o expoziție de istorie a civilizației tehnice, au constituit-o **primele mecanisme rotative** apărute în neolitic și care se constituie în preludiul „**revoluției tehnice a Latène-ului**” din toată Europa (corespunzătoare, la noi,

⁴ Idem, *Daci. Romani. Români. Coordonate fundamentale ale istoriei civilizației și modului lor de viață. Sistemele instrumental și energetic*. În: „Studii și comunicări”, Sibiu, 1980, tomul II, p.121.

⁵ Idem, *Civilizația tehnică populară. Concept, structură, caracteristici: Prezentarea sa în cadrul Muzeului Tehnicii Populare*. În: „Cibinium 1974-1978”, Sibiu, 1979.

⁶ Boas, Fr., *Methods of Ethnologic American Anthropologie*, SN.22, 1920, după Cl. Lévy- Strauss, *Antropologie culturală*, București, Editura Politică, 1978.

civilizației dacice). Au fost expuse: **sfredelul cu arc și pârghie**, pentru perforat uneltele de piatră, în scopul fixării cozilor de unelte (având ca efect al pârghie, înzecirea puterii de lovire sau de batere) și „**masa de făcut oalele din suluri de lut**” (arhetip tehnic descoperit în perioada imediat postbelică – 1945-50) (Foto 3), în trei sate de pe cursul superior al Mureșului (Deda, Pietriș și Morăreni), de etnograful Nicolae Filimon și păstrat, prin cele două miraculoase exemplare originale, în Muzeul etnografic din Reghin⁷.

Dincolo de parametrii constructivi și funcționali ai acestei „mese rotative”, uluitoare, incredibilă este păstrarea, după aproape opt milenii, a denumirii de „masă” (termen care dă ideea de stabilitate și nu de mobilitate, nicidecum de rotație), ceea ce slujește „teoriei” arheologilor neoliticieni și ai epocii metalelor, potrivit căreia „roata este invenția epocii bronzului”.

Descoperirile din zona intramontană mureșană, atestată ca o enclavă etnografică, care păstrează miraculoase arhetipuri tehnice și culturale, vin să confirme teoria lui Maria Gimbutas⁸, care a avut intuiția genială de a prezuma posibilitatea existenței și funcționării, încă din neolitic, a unui sistem mecanic rotativ, singurul apt să explice caracterul sferic, extrem de riguros, al vaselor ceramice mari, din cultura Cucuteni. Supraviețuirea, timp de milenii, a întregului instrumentar arhaic, de esență neolitică, conferă României rolul semnificativ de teritoriu european pe care a fost gestată și continuată neîntrerupt, timp de milenii, indiscutabil una dintre cele mai vechi și continue civilizații din spațiul european.

5. **Civilizația antică (geto-dacică și daco-romană)**

5.1. **În sectorul civilizației dacice și daco-romane**, am expus, pentru ilustrarea progreselor tehnice în agricultură, plugul de tip „rariță”, instalația de treierat cu tracțiune animală („dicania” sau „dosca”), de tip „*tribulum*” (dotate pe partea activă, cu silexuri neolitice) (Foto 4) și, totodată, un cuprinzător și variat – categorial și tipologic – arsenal al instrumentarului din fier, unelte generalizate în secolele IV î.Ch.-II d.Ch (Foto 5).

5.2. Seria „mașinilor simple”, de utilitate cotidiană, cum le considera Vitruviu, este ilustrată prin **morile rotative** (o adevărată „*machina*”), a căror difuziune are loc încă din secolele IV-II î.Ch. Față de **râșnița dacică**, conică, cu orificiul de alimentare trilob (Foto 6), avem în Dacia – provincie a Imperiului roman, „**moara de mână romană**”, formată din pietre mult aplatizate, cu o „scoabă” peste orificiul central, dreptunghiular, servind la centrarea pieselor, cu „picioarele” cimentate pe partea superioară a pietrei mobile. Pe partea opusă a pietrei alergătoare, apare orificiul de forma unui „fluturaș”, pentru instalarea „pârpăriței”, piesă care permite distanțarea pietrelor și reglarea calității măcinșului, iar la morile de apă, angrenarea pietrelor superioare, în mișcarea lor circulară. Este meritul cercetărilor noastre de a fi demonstrat deosebirea morilor dacice de cele celtice și de cele romane (teză argumentată, pe plan european, de Giuseppe Šebesta, în lucrarea sa „La via dei mulini”⁹) și evidențierea stilului autohton, original în producerea acestui sistem de moară rotativă, dacic.

⁷ Bucur, Corneliu, *Moara de mână în istoria civilizației tehnice a poporului român*. În: „Cibinium 1979-1983”, Sibiu, 1984.

⁸ Gimbutas, Maria, *Civilizație și cultură. Vestigii preistorice în sud-estul european*, București, Editura Meridiane, 1989.

⁹ Šebesta, Giuseppe, *La via dei mulini: Dall'esperienza della mietitura all'arte di macinare (molinologia)*. Trento, 1977.

5.3. Seria, absolut originală, a celor dintâi **instalații hidraulice** prezentate expozițional, în premieră națională, cu această ocazie, este marcată de cele trei „**mașini hidraulice**” care inaugurează utilizarea inteligentă și extrem de practică a energiei cinetice și turbionare a potențialului cursurilor de apă, încă din antichitatea dacică.

Este, mai întâi, vorba de „**ștează**” (termen dacic) – „**vâltoare**” (termen latin) sau „**văiagă**” (termen slav) – (termeni ce definesc, în diferite zone etnografice din România, sistemele hidraulice folosite la spălarea, îngroșarea și flaușarea țesăturilor de lână¹⁰, țesute numai din fir de lână „îndrugat” – adică răsucit cu druga), a căror prezență și exploatare, în zilele noastre, după peste 2200 ani, este absolut uluitoare (Foto 7).

Atribuirea „ștezei” patrimoniului energetic și instrumental al civilizației dacice (de fapt, traco-illirice, căci sub numele de „aștează” am găsit-o și în Munții Pind, din Albania) reprezintă o descoperire memorabilă prin aceea că ea coboară istoria civilizației hidraulice, în spațiul țării noastre, până în civilizația dacică, foarte probabil în secolele III-II î.Ch. (dintre toți marii lingviști ai României, doar Alexandru Rossetti a atribuit cuvântul „ștează”, limbii dacice) și investește „șteaza”, în mod „autorizat”, cu calitatea de a fi un prototip absolut al sistemelor tehnice acționate hidraulic.

5.4. Alături de aceasta, sunt expuse cele două variante ale **morii antice de măcinat cereale, cu roata orizontală și axul vertical**, în varianta „grecească”, „**moara cu făcaie**” (cu palete drepte încastrate în butucul rotund) și răspândită numai în zona Daciei libere (neocupată de romani și neîncadrată în limitele Imperiului roman) și în varianta romană, **moara cu ciutură**¹¹ (roata este formată din linguri – ciuturi - dispuse orizontal, având coada încastrată în butucul axului roții), difuzată în toată Dacia romană (Foto 8).

Diferențierea terminologică a denominării primelor instalații hidraulice din Dacia, prin păstrarea, „cu îndărătnicie”, a termenilor dacici (**ștează, moară cu făcaie**), în spațiul Daciei libere și a celor romani (**vâltoare, moară cu ciutură**, în spațiul Daciei integrate Imperiului Roman), sunt dovezi irefutabile ale preluării acestora de coloniștii romani de la băștinași daci, cu schimbarea (botezarea) numelui acestora cu sinonimele latine, în locul numirilor dacice.

5.5. Un grupaj de fotografii ilustrează, complementar, „**moara vitruviană**” (prezentată de Vitruviu, în opera sa, „De archyitectura”, scrisă în anul 27 î.Ch.), având **roata de apă verticală și axul orizontal**, pentru transformarea mișcării rotative, imprimată de roata hidraulică, din plan vertical, în planul orizontal, același cu cel de rotație a pietrei mobile superioare („*catilus*”), pe axul roții fiind prezentă și o roată „dînțată” sau „măselată”, care cuplează cu un pinion („val”, „crâng”), multiplicând, astfel, mișcarea de rotație inițială¹², în raporturi variabile (de 1:8 sau 1:12 etc.).

5.6. În **sistemul tescuitului** (strugurilor, poamelor, făinei semințelor de ulei), sunt prezentate, afrontat, „**teascul cu pene**”, bătute linear cu **ciocanul** – „**anteroman**” și „**teascul roman**” cu **șurub central, mobil** (șurubul fiind o invenție genială a lui Arhimede), evident superior celui „cu pene” (Foto 9a, 9b).

5.7. În domeniul „**mecanismelor elevatoare**”, de la cele mai vechi sisteme manuale (pârghia și pana, urmate de „tamburele cu vârtej”), la tipurile de fântâni, de la cele „**cu cumpănă**”, funcționând pe principiul pârghiei, la cele acționate de o roată,

¹⁰ Bucur, Corneliu, *Șteaza (vâltoarea) și piua hidraulică în istoria civilizației tehnice a poporului român*. În: „Cumidava”, XII, Brașov, 1979-80, p.51-63.

¹¹ Idem, *Daci. Romani. Români ...*

¹² Idem, *Moara de apă în Dacia romană, în lumina descoperirilor arheologice*. În: „Cibinium 1974-1978”. Sibiu, 1979.

încheind cu **roțile elevatoare**, de la cele **cu tracțiune animalieră**, până la **roțile hidraulice**, având funcția adiacentă, aceea de ridicare a apei, utilizată atât în irigații, cât și, mai târziu, la transportat apa la alambicele de distilat alcoolul, prin lichefierea vaporilor de alcool, prin condensare (Foto 10).

6. Urmează **civilizația medievală**.

Valorile conservatoare ale acestei noi epoci istorice, la nivelul sistemelor instrumentale, sunt ilustrate cu cvasitotalitatea **uneltelor agricole**, ale căror forme și funcții nu diferă de cele ale antichității (seceră, coasă, greblă, hârleț, îmblăciu, furcă de fân etc.) și celebra moară de mână, acționată de o pârghie simplă sau dublă sau printr-o manivelă (Foto 11). Procesul fundamental, în domeniul progresului tehnic, a fost trecerea - în contextul unei adevărate „Revoluții tehnice medievale” – de la „sistemul om-unealtă”, la sistemul „om-mașină”.

Se cuvine să menționăm că până la susținerea tezei noastre de doctorat, în anul 1981, cu tema „Introducere la istoria civilizației tehnice populare din România”¹³, nici una dintre aceste teorii (bazate pe o încadrare cronologică, riguroasă, consensuală cu cea din literatura științifică europeană) nu a circulat în literatura academică, istorică sau etnologică, din România, majoritatea istoricilor (chiar și cei mai reputați dintre ei, membri ai Academiei Române) încadrând toate sistemele hidraulice (mori, piue, dârste, șteampuri, fierăstraie, ciocane hidraulice) în orizontul roman sau chiar dacic¹⁴, ceea ce a reprezentat o profundă eroare.

Cât despre introducerea, în Transilvania, Țara Românească și Moldova, a Revoluției Tehnice Medievale, ca un proces de aculturație din lumea occidental-europeană în cea răsăriteană, și prin aceasta, schimbarea paradigmatică a sistemului „tehnic”, de la cel primitiv, manual, „om-unealtă”, la cel evoluat, mecanic, „om-mașină” (moara fiind mașina primordială, termenul „*machinare*” semnificând „a măcina”, *stricto sensu*, „a mașini”, a „da la mașină”), până la publicarea în sinteză a tezei noastre de doctorat, nu a fost pusă în circulație științifică absolut deloc.

6.1. Prin intermediul unor machete și fotografii sunt prezentate variile sisteme tehnice generatoare ale unor industrii de ramură, cum sunt **pivele de îngroșat postavul**, **pivele de zdrobit semințele oleaginoase**, **șteampurile pentru zdrobit minereurile sau fierăstraiele** pentru tăiatul longitudinal al scândurilor sau a bânelor, din bușteni, ca și **ciocanele hidraulice**, **dârstele** etc. (Foto 12); la baza funcționării lor stau **sistemele de transmisie**, care deși au fost inventate de „Școala Alexandrină”, s-au difuzat doar în evul mediu (roțile dințate, axul cu came, iar din secolul al XIV-lea, biela manivelă).

„Industriile populare” (la a căror difuziune, din Occidentul Europei, mai întâi, în Ardeal, și, apoi, și în Țările Române, călugării cistercieni au avut un rol extrem de important, în toată Europa¹⁵), au revoluționat întreaga economie medievală, pregătind „**revoluția mecanică**” din secolul al XVIII-lea, care a debutat grație difuzării **mașinilor cu aburi**, mai întâi, în Anglia.

6.2. În sectorul agricol, **plugul medieval**, cu corman fix sau schimbător, cu roțile, și **carul cu patru roți**, ferecate cu bandă metalică întreruptă (bătută numai în zona împreunării obezilor roții - locul cel mai fragil) (Foto 13a, 13 b), împreună cu **hamul pectoral al cabalinelor** (prima reprezentare grafică a acestuia apărând într-un manuscris de secol IX, din Biblioteca din Trier, oraș din Marea Regiune a

¹³ Idem, *Introducere la istoria civilizației tehnice populare românești. Teză de doctorat – rezumat*. Conducător științific prof. dr. Paul Petrescu, București, 1981, 30 p.

¹⁴ Idem, *Considerații istorice și etnografice privind apariția instalațiilor hidraulice pe teritoriul României*. În: „Biharea: Culegere de studii și materiale de etnografie și artă”, 1977, IV.

¹⁵ *Ibidem*.

Luxemburgului¹⁶), reprezintă simbolurile „revoluției medievale” și în domeniul civilizației agrare și a transportului, care valorifică în mod superior, energia cabalinelor.

7. **Târgul anual de la Sibiu**, reprezentat prin fotocopia tabloului cu aceeași temă, semnat de Franz Neuhauser (începutul secolului al XVIII-lea), exprima, prin mulțimea personajelor, de toate etniile, din Imperiului Austriac, dar și din Regatul Ungariei sau Imperiul Otoman, din toate stările și păturile sociale, de toate religiile și etnoculturile (vădite prin portul popular) (Foto 14), procesarea multiculturală (multietnică), realizată într-un cadru temporal multiseclar, prin circulația și difuziunea ideilor, invențiilor și a modelelor culturale, prin transferul lor din mediile aulice, laice și eclesiastice, spre mediile rurale, dinspre Occident spre Orientul Europei, cu efectul nemijlocit al popularizării culturii și civilizației (adică al asimilării acestora în viața satelor).

II. Dacă în introducerea expoziției, am avut, prin descoperirea, producerea și utilizarea focului, ilustrată prin unealta primordială a producerii lui (amnarul), **simbolul lui „homo faber”**, în cea de a doua parte a expoziției, am prezentat un „**foi (foale) de fierar**”, dispozitivul-burdof care activează arderea și ridică temperatura până la incandescența metalelor (Foto 15), acesta vrând să ilustreze noua ipostaziere a capacității perpetue de progres tehnic, prin invenții, a lui „**homo tehnicus**”.

Acest al doilea capitol, absolut esențial pentru ilustrarea concepției noastre expoziționale, l-am destinat **politicilor și managementului cultural** pe tema valorificării importanțelor succese înregistrate, deopotrivă în planul **formării unui patrimoniu absolut fabulos**, unic, în felul său, în Europa, în planul **edificării unei instituții muzeale și a unei expoziții** în aer liber, inegalabile prin mărimea sa și prin structura sa tematică (pe 42 ha), în planul **cercetării științifice**, cu rezultate strălucite, argumentate și de un impozant „Tratat privind istoria civilizației tehnice populare din România” (560 p.), descoperirile noastre având o rezonanță internațională¹⁷.

1. **Capul de perspectivă** al acestui capitol expozițional (la propriu, în sala de expoziție) îl constituie prezentarea „Diplomei” acordate Muzeului „ASTRA” de către Comisia Națională a României pentru UNESCO, în anul 2005 (Foto 16a) și a CD-ului cu tema „Patrimoniul tehnic preindustrial din România” (Foto 16b), editat în patru limbi de specialiștii Muzeului „ASTRA”, din fondul de premiere obținut din partea UNESCO¹⁸.

Punerea în circulație universală a acelui CD a avut, ca efect, o mediatizare fără precedent a valorilor de excelență ale patrimoniului civilizației tehnice preindustriale din România.

2. Urmează expunerea **Proiectului restaurării a 22 mori cu ciutură** în Comuna Eftimie Murgu (Rudăria) (Foto 17), derulat în anii 2001-2002, din fondurile Uniunii Europene, ca un program exemplar, dezvoltat de instituția noastră (pentru care Ministerul Culturii ne-a acordat Premiul „acad. Virgil Vătășianu”, de cel mai înalt prestigiu național), prin care dorim să atragem atenția asupra necesității inițierii unui program național de salvare, pentru restaurarea *in situ*, a unor monumente de tehnică populară, o șansă alternativă (poate cea mai valoroasă) față de cea a transferării și

¹⁶ Ausonius Decimus Magnus, *Mosella*, 361. În: Die Mosella, Trier, 1895.

¹⁷ Bucur, Corneliu, *Tratat privind istoria civilizației populare românești (cu privire specială asupra civilizației tehnice populare)*. 2 vol., Sibiu, Editura „ASTRA MUSEUM”, 2004.

¹⁸ *** , *Patrimoniul tehnic preindustrial național din România*, Sibiu, Editura „ASTRA MUSEUM”, 2006 (CD-ROM).

reconstrucției unor asemenea monumente, în muzeele etnografice cu expunere în aer liber.

3. La capitolul **valorificare expozițională**, am prezentat, în continuare, **Proiectul „Etno-Tehno-Parc”**, lansat de noi cu ocazia „Capitalei Cultural Europene”, din anul 2007 (Foto 18). Succesul remarcabil, înregistrat prin interesul extraordinar al publicului, pueril și juvenil, a întărit rațiunea superioară și preocuparea Muzeului „ASTRA” de a dezvolta proiecte educaționale speciale, pe tema, asiduu cultivată în ultimii ani, cea a civilizației populare tradiționale, în general, și a civilizației tehnice populare, în special.

De la publicațiile speciale pentru toate vârstele (Abecedarul cu dicționar etimologic, Cărțile de colorat), la „Jocurile inteligente” (de tip puzzle și cuburi), pentru reconstituirea imaginii unor monumente sau structuri expoziționale etc. la cele 12 machete funcționale ale unor monumente de industrii hidraulice, de cea mai diversă factură tematică și tehnică, culminând cu „dispozitivele și instalațiile ludice” destinate agrementului, toate aceste dotări fac din Etno-Tehno-Parc-ul din muzeu un departament unic în muzeele din România și consfințesc atractivitatea muzeului din Dumbrava Sibiului pentru publicul de toate vârstele, de la preșcolari, la octo - și chiar nonagenari.

4. Expoziția se încheie cu imagini fotografice ale vizitei de documentare a directorului UNESCO - Paris, Mustafa el Tayeb (2006) (Foto 19 și 20) și omologarea proiectului transmis de UNESCO Muzeului „ASTRA” (sugestia i-a aparținut domnului Alexandru Mironov, Secretar general al Comisiei Naționale a României pentru UNESCO), urmată de adoptarea Hotărârii, la cea de a 33-a Conferință Generală a UNESCO (din 2006), privind **instituirea Premiului UNESCO pentru Patrimoniul Tehnic „Dumbrava Sibiului”**¹⁹. Acesta reprezintă momentul culminant al unui proces cu adevărat istoric (al ctitoririi Muzeului Tehnicii Populare), anticipat și poate chiar sugestionat de Simion Mehedinți, care visa la idealul „Caracterizării etnografice a unui popor prin munca și uneltele muncii sale” (teză fundamentală apărută în anul 1920).

În prefața acestui discurs expozițional, în holul de la intrare, un război de țesut – o adevărată operă de artă (Foto 21) – este însoțit de un text din Vere Gordon Childe (care este și motto-ul expoziției): **„Progresul tehnic este însăși urzeala istoriei”**.

¹⁹ Bucur, Corneliu, *Premiul UNESCO pentru Patrimoniul Tehnic „Dumbrava Sibiului”*. În: „Revista Muzeelor”, 2005, nr. 3.

A RETROSPECTIVE EXHIBITION (45 YEARS SINCE THE MUSEUM OF FOLK TECHNOLOGY HAS BEEN FOUNDED)

The topic of the present paper is the retrospective exhibition that was organized to celebrate 45 years since the Museum of Folk Technology has been founded in 1963.

The exhibition presents both the scientific and exhibition achievements after 45 years since the objectives of the initial project have been planned. From the great variety of topics of the present exhibition it was chosen the one that is referring to the initial thematic project that was focused on the traditional folk technical creation and nowadays it is called by UNESCO the „pre-industrial“. The topic of the anniversary exhibition is focused on the pre-industrial traditional folk technology exceptionally preserved and illustrated in the open air museum in Dumbrava Sibiului. Another major reason for the choice of this topic was the UNESCO decision that was adopted in 2006, namely to be instituted the UNESCO Prize for the pre-industrial technical patrimony. This prize is undoubtedly the supreme recognition for the exceptional value on international level of the Romanian traditional technical patrimony. It is preserved and exhibited in the open air museum in Dumbrava Sibiului.

Once the topic of the exhibition having been chosen the coordinates of the system of the exhibition presentation had to be evaluated. The coordinates are referring to historical evolution, thematic and structure, ethnographical categories, the totality of categories/ technical artifacts starting with the tools and continued by the „simple“ mechanisms and then the „developed installations“ and the installations of folk industries and finally the farming implements and the means of transportation.

In the author's opinion another two coordinates are very important, namely the diffusion on ethnographical area and their historical evolution and the technical progress. The exhibition had also in view the typological evolution both of the working processes and of the technical implements.

The last stage in organizing the exhibition was a very rigorous selection of the exhibits. The three major epochs are richly and in detail illustrated with artifacts the museum holds: the Neolithic, the Antiquity (Getian-Dacian and Dacian-Roman), the Medieval.

The second part of the exhibition was focused in illustrating the policy and the cultural management the museum assumed and thus it was achieved a unique pre-industrial patrimony that is organized and exhibited into a very generous natural frame, the outdoor museum (42 ha).

The exhibition is open by a loom and by the motto – „The technical progress is the very fabric of the history“ (V.Gordon Childe). Both are very suggestive for the whole retrospective exhibition.

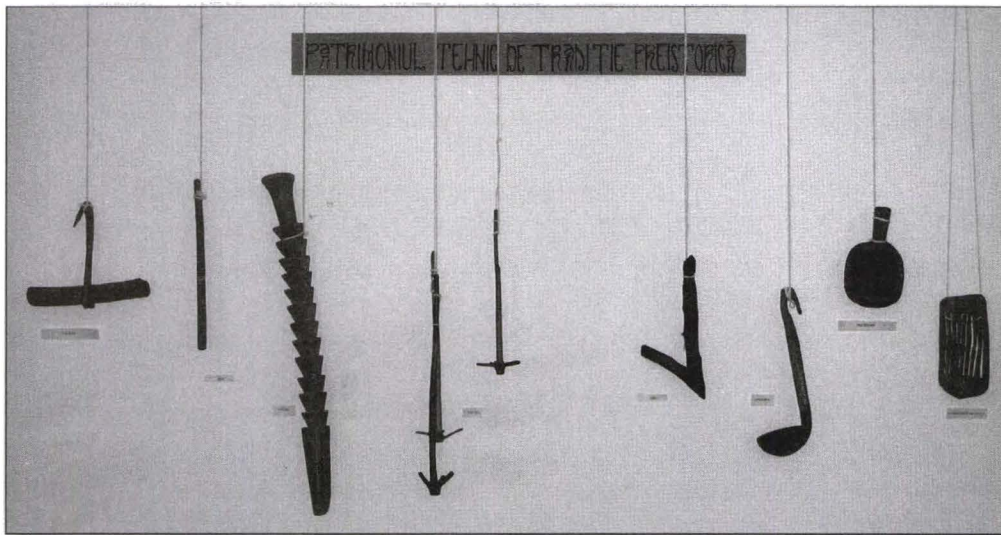

Foto 1

Foto 2

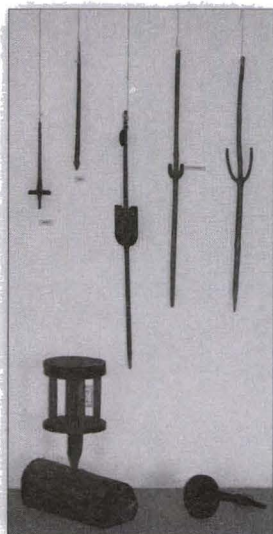

Foto 4

Foto 3

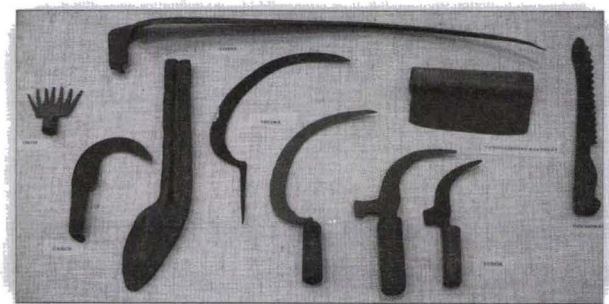

Foto 5

Foto 6

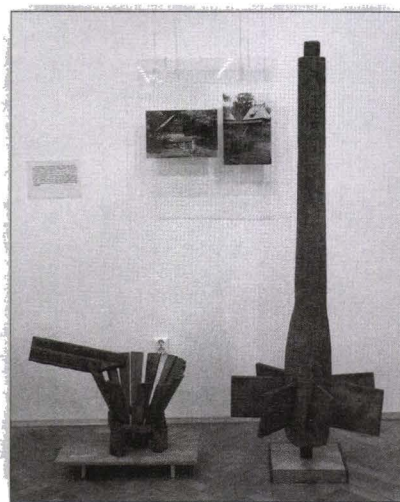

Foto 7

Foto 8

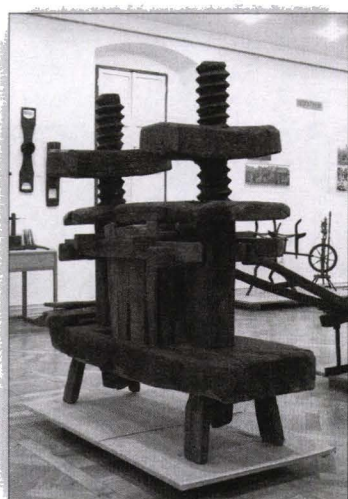

Foto 9 a, b

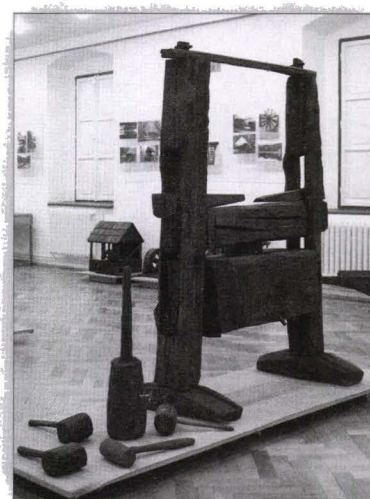

Foto 10

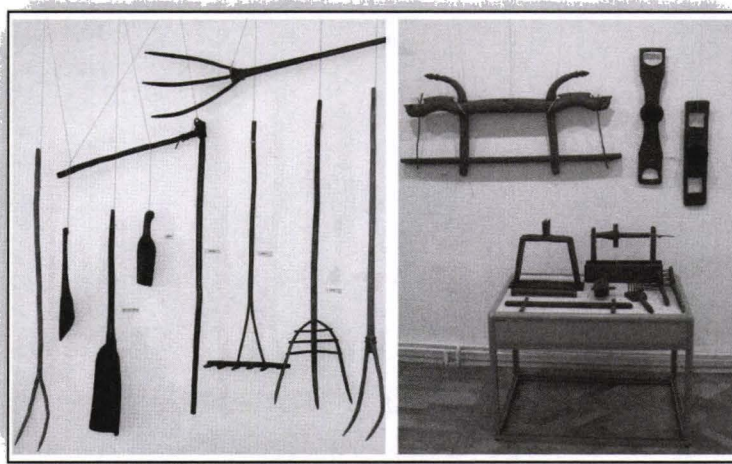

Foto 11

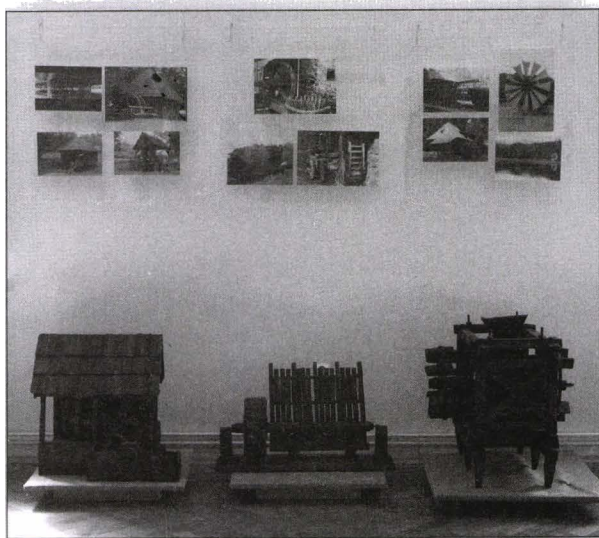

Foto 12

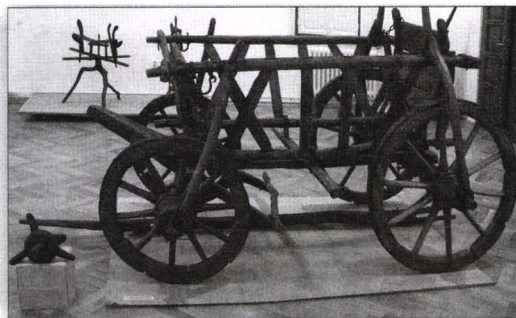

Foto 13 a, b

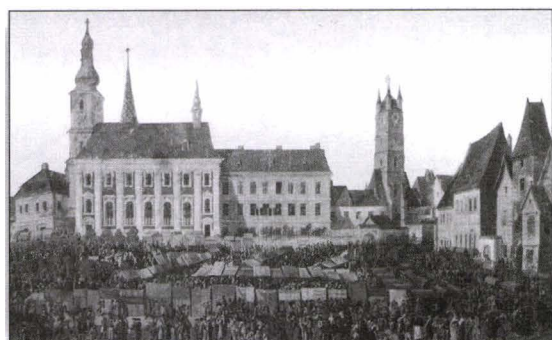
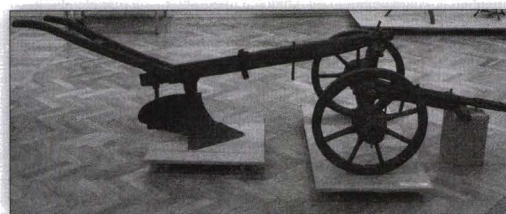

Foto 14

Foto 15

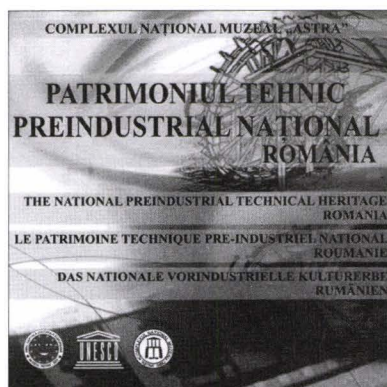
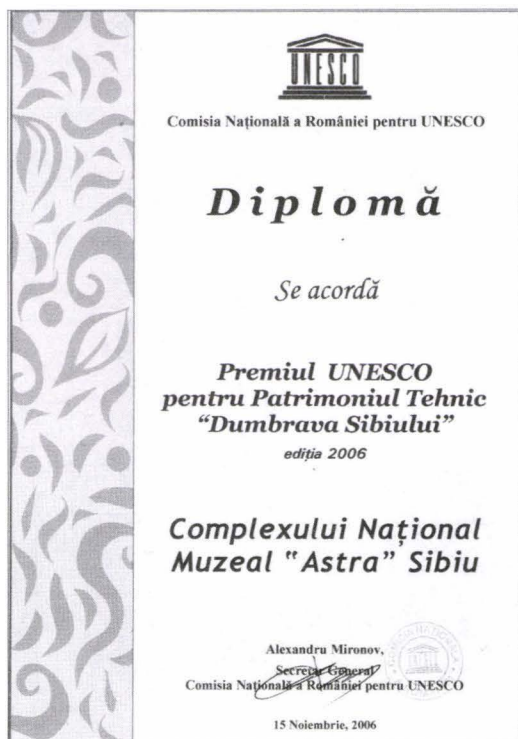

Foto 16 a, b

Foto 17

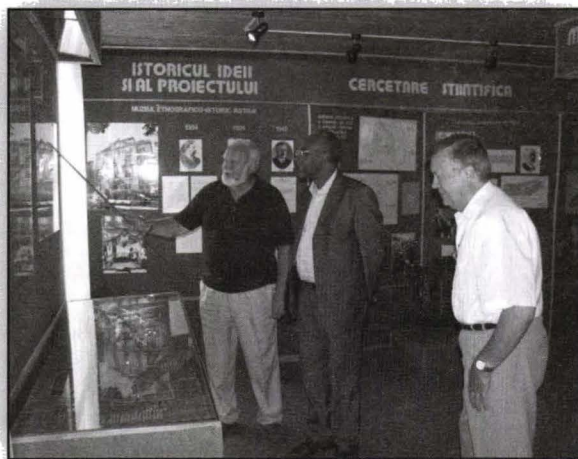

Foto 19 și 20

Foto 18

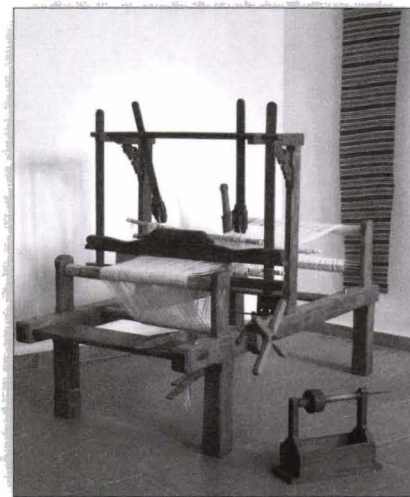
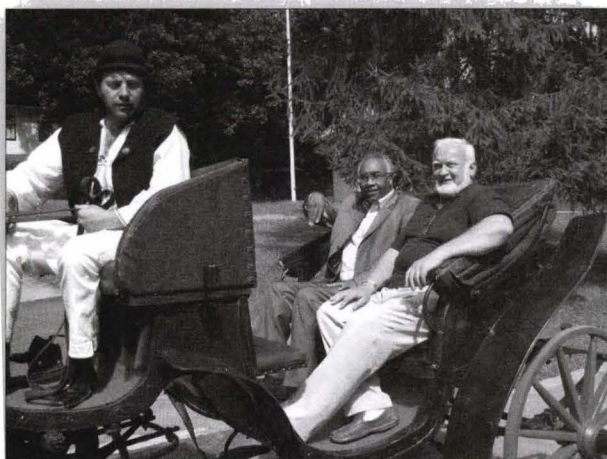

Foto 21